

ONLARIN BAHANESİ VARDI, BİZİM BAHANEMİZ NE?

Elif SAVAŞCI

TELGRAFHANE

31 Ekim 2010 - Pazar, 09:49

‘Uluslararası gözlemlere göre Türk halkı Japonların 250’de biri, Avrupalıların 180’de biri, Amerika’nın 180’de biri kadar kitap okuyor.’

Ahmet Cemal, önceki gün Cumhuriyet’te yayımlanan, bizim de sitemizde yer verdiğimiz (<http://www.telgrafhane.com/index.php/basliklar/guncel/2444>) ‘Okumak Sorgulamaktır’ başlıklı yazısında, Prof. Dr. Doğan Kuban’a dayanarak bu bilgiyi veriyordu. Gamze Akdemir ile gerçekleştirdiği söyleşisinde ayrıca şöyle demişti Kuban: ‘Kitap okumuyoruz, ama bunun kökenine bakarak yorumlamalıyız. Erken Rönesans’ta 1450’de matbaa bulunduktan sonra, 1500 yılına kadar Avrupa’da 300 matbaa kurulmuş ve yirmi milyon kitap basılmış. Fakat biz on sekizinci yüzyılda işe başladığımız zaman Müteferrika’nın kurduğu kitap basan yayınevinin bütün üretimi boyunca çeşitli nedenlerle 80 tane kitap basılabilmiş. Avrupa o sırada 300 milyon kitap basmıştı. Şimdi 30 bin çeşit kitap basılıyormuş Türkiye’de. Müthiş bir şey, fakat okuyan yok.’

Bu satırları okurken aklıma kısa zaman önce okuduğum bir kitap geldi. Güney Dinç, Haziran 2010’da Yapı Kredi Yayınları’ndan çıkan ‘Aydınlığa Mektuplar’ adlı ilginç kitabında Cumhuriyet’in ilk yıllarında gazetelere gönderilen okur mektuplarından bir seçki ortaya koymuş. Bakın Vakit gazetesi 4 Temmuz 1929 tarihinde, ‘Bir İddia’ diyerek okurlarına yönelttiği soruda ne diyor: ‘GENÇLİK OKUMUYOR! DİYORLAR. SORUYORUZ: GENÇLİK, OKUYOR MUSUNUZ?’

Bir müddetten beri bazı fikir adamları şu cümleyi mütemadiyen tekrar edip duruyorlar: Gençlik okumuyor!

Acaba bu iddia doğru mudur, yoksa eski nesil genç nesle bühtan mı ediyor?

Doğrudan doğruya gençlere müracaat ediyoruz:

Gençlik okuyor mu? Okuyor musunuz?

Okuyorsanız hangi eserleri tercih ediyorsunuz niçin?

Bu suallere vereceğiniz cevaplarla eski neslin iddiasını ya kabul, yahut da reddedeceksiniz. Gençlik okuyor mu, bunu ancak en doğru olarak sizden öğrenebiliriz.

Mektuplarınızı gençlik sayfasında neşredilmek üzere geciktirmeden gönderiniz, kısa ve kağıdın bir tarafına yazınız.’

Gazete, 11 Temmuz 1929'da ise, 'Vakta gelen mektuplar' başlığıyla bu kez sorusuna verilen cevapları yayınlıyor. O cevaplardan ikisi şöyle:

'Okumuyoruz Çünkü...

'Gençlik hakkındaki iddialar objektif bir görüşün mahsulü olmakla beraber birçoğu isabetsiz değildir. Gençlerin okumadığı hakkındaki iddia gayet yerindedir. Bunun sebebini çok gerilere, harbi-umuminin tevlit etti buhranlara atfedecek yerde daha yakın ve daha maddi olan sebeplerine bir çare göstermek daha iyi değil mi?

1) Gençlik Türkçe yazılmış masalları okumakla vaktini sarf edemez.

2) Lisan bilmediğinden garptaki ciddi eserleri okuyamaz.

3) Mekteplerdeki okutma usullerinin köhneliği okumaya meydan bırakmıyor. Muallim ve müderrislerin çoğu talebenin muayyen bir kitabı ezberlemesinden ve imtihanda bunları aynen tekrarlamasından başka bir şey istemez. Çünkü ötesini kendi de bilmiyor. Bu tedrisatın büyük bir serbestlik olmasına ve talebenin hususi tetkik ve tetebbülerine mani oluyor.

4) Garpta çıkan en mühim eserleri ihtiva etmesi ve herkesin istifade edebilmesi için gece yarısına kadar açık kalması icap eden kütüphanelerimizin ne halde olduğunu söylemeye hacet yoktur.

En son olarak şunu söylemek istiyorum: Genç neslin terbiyesini cahil ve hantal ellerden alıp inkılabın ruhunu anlayan okumuş gençlere tevdi etmelidir.

Yüksek Mühendis Mektebi

Yusuf Ziya'

...

'Ne Verdiler Ne İstiyorlar?

'Vakit, gençlik okuyor mu diye soruyor. Çok güzel. Memleket gençliğinin okuyup okumadığını anlamak ve bunun için endişe etmek mütefekkirlerimizin hakkıdır. Fakat her şeyden evvel gençliğin okuyamadığını iddia eden mütefekkirlere de biz soralım. 'Gençliğin okuması için kaç ciddi ve kıymetli eser vücuda getirdiniz?' Edebiyat diye önümüze sürülen roman ve kitaplardan hangisine yüksek bir eser diyebilirsiniz? Kaç senedir çıkan kitaplar vekayii biraz süsledikten sonra piyasaya sürülen alelade eserler değil de nedir? Kitap okumak, mutlaka Fransızca, Almanca ve yahut İngilizce bilenlere münhasır kaldıkça elbette okuyan kısım pek mahdut kalacaktır. Dört sene evvel Hüseyin Cahit Bey'in Avrupa lisanlarından tercüme ederek mevki intişara natamam olarak koyduğu eserleri istisna edersek mütefekkirlerimizin hiç biri gençliğin okumasına yardım etmemiştir. Binaenaleyh ben de onlara sorarım: Ne verdiler, ne istiyorlar?'

Ayvalık

H.K.'

...

Hadi hazır kitaptan söz etmişken son bir örnek verelim: 19 Ocak 1933 tarihinde, Son Posta gazetesinin Halkın Sesi köşesinde şöyle bir okur mektubu yer alıyor:

'Basılan kitap sayısı yetersizdir

Müddeiumumiliğe bir senede (600) kitap verilmiş. Bunların içindeki mühim eserlerin miktarı yüzde ikiyi bile geçmiyormuş. Yani İstanbul'da bir senede (12) kadar ilim kitabı basılmış. Bizde en mühim kitap azami iki bin basıldığına göre demek ki bir denede Türkiye'de (48) bin adet ciddi kitap okunmuştur. (14) milyon nüfusa göre bu miktar çok azdır.'

Hakkı Nihat

Samatya Caddesi 83'

...

Bu okur mektuplarını, günümüzde, kitap okumamak için bin türlü bahane sayıp döken özellikle genç dostlarımız için paylaştım. Dilerim, insanların ne şartlarda okuma azmi gösterdiklerini görüp, kendilerinin ileri sürdükleri bahanelerin ne denli geçersiz olduğunu bir nebze olsun görürler.

Ahmet Cemal'in dediği gibi, 'Okumak, sorgulamaktır'

Okumayan ise her daim ipleri başkalarının elinde kalmaya mahkum kukladan başka bir şey değildir.

Kaldı ki bunun da farkına varamaz hiçbir zaman...

Elif SAVAŞCI

TELGRAFHANE

31 Ekim 2010